

TOPIKA ZAGŁADY

Zaproszenie do publikacji artykułu

w międzynarodowym czasopiśmie naukowym „Narracje o Zagładzie”

Pamięć Holocaustu odcisnęła się w naszym języku, świadomości i codzienności tak silnie, że samo wydarzenie stało się nieomal archetypiczną figurą cywilizacji ponowoczesnej. W efekcie Zagłada staje się dyskursem doskonale oswojonym, „zleksykalizowanym”. Próba ukazania jego mechanizmów i ich funkcjonowania w kulturze najnowszej, którą niedawno, w roku 2009 przedsięwziął Arkadiusz Morawiec w książce *Lagerland, czyli o rzeczywistości w topos przemienionej*, posiada wiele doniosłych precedensów. Wśród nich istotną rolę odegrał Władysław Panas jako autor definicji topiki judajskiej czy Michał Głowiński, w pewnym sensie podejmujący pracę Viktora Klemperera na temat „języka nienawiści”. Ważne dokonania w tej dziedzinie należą również do autorów nigdy nieopracowanego, choć publikowanego w częściach na łamach „Przeglądu Lekarskiego”, *Słownika oświęcimskiego*: Zenona Jagody, Stanisława Kłodzińskiego, Jana Maślowskiego i Danuty Wesołowskiej (ta ostatnia zresztą w rozprawie *Lagerszpracha. Słowa z piekieł rodem* stworzyła ważną analizę obozowego słownictwa, które ufundowało część omawianej tu topiki). Mimo tych precedensów dotychczas nie zbadano dogłębnie funkcjonowania w polskiej kulturze śladów narracyjnych, jakie Zagłada na niej odcisnęła, pozostawiając **w codziennym, literackim, publicznym języku takie klisze, jak „żydowskie złoto”, „pociągi śmierci”, czy wreszcie samą nazwę miejsca-obozu „Auschwitz”**. W związku z tym jeszcze w roku 2012 w artykule *Topika Holocaustu. Wstępne rozpoznanie* Sławomir Buryła pisał, że mimo tak wielu doniosłych precedensów „Pośród licznych zadań, przed jakimi stoją badacze Holocaustu w Polsce, jako jedno z najważniejszych wymienić należy zrekonstruowanie i omówienie topiki Zagłady”. Tego zadania chcemy się właśnie podjąć w drugim numerze międzynarodowego pisma naukowego „Narracje o Zagładzie”, zapraszając przedstawicieli wszelkich dziedzin badawczych (nauk historycznych, literaturoznawstwa, badaczy sztuk wizualnych, muzykologów, ekonomistów, socjologów itd.) do nadsyłania propozycji artykułów o następującej tematyce:

- metodologia badań nad topiką Zagłady (np. różnice, powiązania i przydatność pojęć „topos”, „archetyp”, „motyw”, „temat”, „mit” itd. do badań nad narracjami Zagłady; „wędrujące pojęcia” Mieke Bal, „Geschichtliche Grundbegriffe” Reinhardta Kosellecka a klasyczne terminy retoryczne itp.);
- antecedencje topiki zagładowej (np. mit przedwojennej wielonarodowej Polski a pogromy, getto ławkowe itp.; przedwojenna niemiecka literatura lagrowa i o lagrach, np. *Die Prüfung* Williego Bredla; przedwojenna niefikcyjna literatura polskojęzyczna, np. *Brunatna księga. Podpalenie Reichstagu i terror hitlerowski*

itp.);

- wytwarzanie się miejsc wspólnych narracji o Zagładzie w literaturze z lat 1939-1945 (np. „Oświęcim” jako rodzący się topos zagłady w przekazach ustnych i nielegalnych, w tym emigracyjnych doniesieniach prasowych);
- miejsca wspólne pamięci o Zagładzie w najnowszych literaturze, kulturze, języku, historii (np. topika pojedwabieńska w prasie; topos muzułmana w literaturze fantastycznej na przykładzie powieści *Noc żywych Żydów*; topos „bramy piekła” w instalacji *Kunst mach frei* Grzegorza Klamana; Auschwitz jako metonimia-wszzechogarniający topos Zagłady i jego przeinaczenia w komiksie *Josel* Joego Kuberta itp.);
- topika w narracjach quasi-zagładowych (topos „dobrego Niemca” w narracjach jenieckich i obozowych, topos „uniwersum koncentracyjnego” po wyzwoleniu w tekstach Marka Sadzewskiego, Tadeusza Borowskiego itp.);
- topika dyskursu naukowego o Zagładzie (wprowadzanie nowych lub zyskujących nowe znaczenie pojęć wspólnych dla Holocaust studies, takich jak „gospodarka zamknięta”, „niewyraźalność” itp.; topika wypowiedzi naukowej o Zagładzie oparta na kategoriach etycznych; topiczne paralele historyczne – np. nazizm a stalinizm itp.);
- topos a kanon (np. zmieniające się wyznaczniki pisarstwa zagładowego; wytworzenie się topiki opartej na połączeniu sprzecznych wymogów autentyczności i obiektywności; przekształcenia topiki zagładowej w pisarstwie postpamięci itp.);
- różnice i podobieństwa pomiędzy topiką Zagłady w narracjach różnych obszarów językowych (np. niemal jednoznaczna identyfikacja Holocaustu jako doświadczenia żydowskiego w USA a topika „walki o pamięć Zagłady” w krajach europejskich);
- wpisywanie autorów tekstów o Holocaustie w ramy topicznych figur świadka (np. Primo Levi we Francji w latach dziewięćdziesiątych, Elie Wiesel w USA, Tadeusz Borowski w Polsce);
- topika Zagłady a „mowa nienawiści” itd.

Zgłoszenia, zawierające: imię i nazwisko, afiliację, proponowany tytuł wystąpienia, mailowy adres kontaktowy oraz streszczenie artykułu (objętość do 250

słów) prosimy wysyłać na adres martacuber@interia.pl lub pawel.wolski@univ.szczecin.pl w terminie do 15 marca 2015 roku. Autorzy propozycji wybranych przez członków redakcji „Narracji o Zagładzie” (patrz niżej) powinni nadesłać gotowe teksty do końca kwietnia 2016 roku.

Oprócz tego serdecznie zapraszamy Państwa do publikowania artykułów szeroko związanych z tematyką Zagłady, omówień książek naukowych, poetyckich i prozatorskich oraz recenzji związanych z problematyką pisma.

„Narracje o Zagładzie” to międzynarodowe, recenzowane czasopismo naukowe publikowane przez Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Śląskiego i opracowywane przez zespół reprezentujący Uniwersytet Jagielloński, Uniwersytet Gdański, Uniwersytet Szczeciński i Uniwersytet Śląski. Autorzy pisma publikują w nim artykuły, recenzje, eseje i rozmowy dotyczące literatury, sztuki, kultury, nauki itp. okoliczności współczesnego funkcjonowania opowieści o Holocaustie i ich antecedencji oraz kontynuacji, uwzględniając w swoich wypowiedziach szeroki wachlarz tekstów kultury (proza, poezja, dramat, film, muzyka, historiografia itd.). Pismo redaguje zespół w składzie: Marta Tomczok (redaktor naczelna), Ewa Bartos, Bartosz Dąbrowski, Piotr Krupiński, Maciej Tramer, Piotr Weiser, Paweł Wolski. Pierwszy numer ukazał się w roku 2015 i omawiał zagadnienie kanonu narracji o Zagładzie.